

Göm inte undan utmaningsrätten

– Utmaningsrätten får inte gömmas i politiska beslut, så att potentiella utmanare inte ens vet om att kommunen har infört rätten. Så är det tyvärr i en del kommuner.

Det säger Stefan Persson, Refab, informationskonsult och debattör.

Han påpekar att man ibland måste läsa kommunfullmäktigeprotokoll för att över huvud taget få reda på att utmaningsrätten är antagen.

– Utan aktiv och strategisk marknadsföring blir utmaningsrätten en papperstiger istället för en sprängbräda för entreprenörer, menar Stefan Persson.

Utmaningsrätten har åter hamnat i fokus sedan kritik framförts från företagare ibland annat Kungsbacka och Örebro, vilket organisationen Svenskt Näringsliv uppmärksammat.

Kungsbacka var en av de första kommunerna att införa utmaningsrätten som ett sätt att konkurrensutsätta den egna verksamheten. Men sedan har en majoritet av utmaningarna avvisats.

”Ser bra ut”. Carina Möberg, Hemservice Halland, menar att kommunen bara infört utmaningsrätten för att det ser bra ut på papperet. I praktiken betyder den ingenting. Hennes företag har hundra anställda och ägnar sig åt hushållsna tjänster, personlig assistans och hemtjänst.

Enligt Nyhetsbrevet Nyheter från Svenskt Näringsliv har Hemservice Halland utmanat tre verksamheter i Kungsbacka, bland annat hela hemtjänsten. I det fallet tog Carina Möberg tillbaka ansökan efter tre och ett halvt år eftersom inget hände.

– Det svar jag fick var att ingen visste hur den skulle behandlas, säger hon till nyhetsbrevet.

Kommuner avslår. Även tidningen Entreprenör berättar att kommuner ofta avslår utmaningar som kommer in från företagen. När Mätcenter i Örebro utmanade 22 kommuners verksamhet på mätområdet fick man avslag direkt på alla utom två.

– Om de nu har en utmaningsrätt, varför vill de då inte ens träffas för ett möte, säger en besviken Jacob Strömberg, vd på Mätcenter, i tidningen Entreprenör.

I brevet till de 22 kommuner som infört utmaningsrätt presenterade han företaget, berättade om fördelarna med en konkurrensutsättning och utlovade en besparing på 30 procent.

– Det blev avslag över nästan hela linjen. Två kommuner var intresserade av att träffas men ett flertal brydde sig inte ens om att svara

Stor osäkerhet. Att det råder stor osäkerhet kring utmaningsrätten samt en tröghet i införandet vittnar den statistik som Kristian Johansson vid statsvetenskapliga institutionen på Högskolan

– Utan aktiv och strategisk marknadsföring blir utmaningsrätten en papperstiger istället för en sprängbräda för entreprenörer, menar Stefan Persson, kommunikationskonsult och debattör.

i Halmstad tagit fram. Den visade att 33 kommuner i hela landet antagit en utmaningsrätt, berättar Entreprenör.

Kristian Johansson påpekar att generellt så sker få utmaningar runt om i landet. Till stor del handlar det om att kommunerna är dåliga på att göra reklam för utmaningsrätten på sina hemsidor. Alltihop blir symbolpolitik där politikerna kan peka på att rätten är införd. Sedan upphör engagemanget och informationsviljan sinar, menar Kristian Johansson, enligt Entreprenör.

Stefan Persson påpekar att det mest uppdaterade antalet kommuner med utmaningsrätt är nu 35 (Alingsås blir nr 36 den förste april om ingen hinner före). Gotland och Övertorneå har eller håller på att avskaffa rätten.

Uppsala bäst. Bäst på att tillämpa utmaningsrätten är Uppsala, en av de kommuner som aktivt söker utmaningar. Det har redan resulterat i ett 50-tal utmaningar.

Bland de utmaningar som lett fram till upphandling och kontrakt med en privat leverantör i Uppsala är företagshälsovård, drift av ett friluftsområde och service till föreningslivet. Inom ramen för socialtjänsten är också utredningshem, servicehem och träffpunktsverksamhet numera verksamheter som lagts ut på entreprenad.

– Utmaningsrätten ger nytänkare chans att göra kommuner uppmärksamma på tjänster som de inte visste att de behövde innan de blev utmanade. Utmaningsrätten bidrar till att kvalitetssäkra kommunal verksamhet och förbättrar det lokala näringsklima-

tet när kommuner rullar ut röda mattan för entreprenörskap, menar Stefan Persson.

Sprider sig. Han menar att trots trögheten och de många avvisningarna så sprider sig ändå utmaningsrätten. Totalt har det inkommit över tvåhundra utmaningar som har bidragit till att utveckla den kommunala verksamheten, konstaterar Stefan Persson i en debattartikel, publicerad bland annat i Kvällsposten.

Utmaningsrätten öppnar inte bara för nytänkande utan har även gjort kommuner uppmärksamma på förbättringspotential i den egna verksamheten, även om utmaningarna inte alltid har lett till andra driftformer. Det finns även exempel på utmaningar som har lett till att sociala entreprenörer har tagit över driften av kommunal

verksamhet. Det är en utveckling som borde välkomnas av alla landets kommuner, menar Stefan Persson.

Behåller kontrollen. Han pekar på en vanligt förekommande uppfattning, nämligen att kommuner som inför utmaningsrätten lämnar ifrån sig makt. Att företag kan lägga anbud på vad som helst i kommunerna som då tvingas att konkurrensutsätta.

– Så är det inte. Utmaningsrätten innebär att en kommun genom politiskt beslut, åtar sig att pröva inkomna förslag på alternativ drift. Endast om kommunen bedömer att verksamheten är lämpad för konkurrensutsättning, inleds ett upphandlingsförfarande. Kontrollen stannar hos kommunen. Men man rullar ut en röd matta för entreprenörer, förklarar Stefan Persson. 🌈

Bo Högländer | bo.hoglander@allego.se

Nya siffror om offentlig upphandling

Sverige upphandlar nu för mellan 510 och 608 miljarder kronor om året.

Beräkningen omfattar vad kommuner, landsting och statliga myndigheter upphandlade för under 2010 och motsvarar 15,5 – 18,5 procent av BNP.

Siffrorna presenteras i en ny skrift av Konkurrensverket, Siffror och fakta om

offentlig upphandling (Rapport 2011:1) med utgivning i januari i år.

– I den nya skriften har tillgänglig statistik om den offentliga upphandlingen ställts samman. Tillsammans med fakta om vad offentlig upphandling är, ger skriften en introduktion till ämnet offentlig upphandling, säger Jimmy Dominius, pressekreterare på Konkurrensverket. 🌈